

EDITORIAL

Au trecut două decenii de la memorabilul Congres al IX-lea al partidului de cînd, prin voința unanimă a comuniștilor, a întregului popor, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales să conducă destinele națiunii noastre. Un arc de timp cu adînci semnificații, generator de energii și de rodnică activitate. România a parcurs un drum mereu ascendent, urcînd neîntrerupt treptele civilizației socialiste și comuniste, afirmîndu-se cu tărie între țările lumii ca un stat independent și suveran.

Între coordonatele fundamentale ale operei secretarului general al partidului, cunoașterea și însușirea experienței și învățămintelor istoriei ocupă un loc primordial. Restituirea istoriei glorioase și adevărate de la strămoșii cei mai îndepărtați și pînă la contemporaneitate prin neprețuitele valențe ce îmbogățesc tezaurul moștenirii de la generațiile înaintașe necesită viziune de amplă cuprindere, bazată pe o analiză și o cunoaștere amănunțită a istoriei naționale, care ne călăuzește, cu îndreptățire, să ne căutăm istoria la noi acasă. Întreprinzînd o asemenea operă de reasezare a istoriei patriei în drepturile și rosturile ei adevărate, de descoperire a semnificațiilor sale reale, științei istorice i se conferă, totodată, un sens profund creator de direcționare a prezentului și viitorului, de apropiere și înțelegere între popoare. „Cercetarea istorică — subliniază secretarul general al partidului — departe de a constitui o investigație cu caracter strict documentar a trecutului este în bună măsură — așa cum arată viața — și o știință a prezentului... Rezultatele cercetărilor istorice sînt de natură să ajute omenirea contemporană să înțeleagă mai bine legile obiective care guvernează societatea, necesitatea de a acționa în spiritul cerințelor progresului. De asemenea, istoria este chemată să sprijine, prin concluziile sale, perfecționarea organizării societății de azi, relațiile dintre state și națiuni, conlucrarea pașnică dintre toate popoarele lumii“.

Originea și continuitatea poporului român în spațiul carpato-danubiano-pontic, statornicia și permanența de viață, luptă și creație pe acest pămînt străbun a înaintașilor noștri reprezintă adevăruri de necontestat, atestate prin nenumărate dovezi ale cercetării istorice. Aceste adevăruri fundamentale stau la baza întregului demers al educației politico-ideologice, întregii activități de educație patriotică, socialistă a marelor, a tinerei generații.

Avînd de înfruntat mari vitregii ale timpului, strămoșii noștri, de la cei mai îndepărtați, nu și-au părăsit locurile natale, au continuat să muncească și să lupte, fiecare generație adăugînd zestrea sa de muncă și luptă la progresul societății, la tezaurul material și spiritual al poporului ce avea să se nască pe aceste meleaguri. „În cele mai grele timpuri — subliniază secretarul general al partidului — înaintașii nu și-au părăsit pămîntul unde s-au născut, ei, înfrățindu-se cu el, cu munții și cîmpiile, cu rîurile și codrii falnici, au rămas neclintiți pe aceste meleaguri, apărîndu-și ființa, dreptul la existență liberă“.

Calitățile și virtuțile geto-dacilor, vitejia lor și a celor care i-au condus în luptă, aportul de necontestat la făurirea vechii civilizații europene, au devenit cunoscute și recunoscute în antichitate.

Întîia mențiune scrisă referitoare la geți coincide cu un eveniment petrecut în urmă cu 2500 de ani, dar care avea să devină nelipsit din istoria ulterioară a ținuturilor carpato-danubiano-pontice, anume cu ridicarea la luptă a celor ce le munceau și stăpîneau, pentru neafirmare, pentru păstrarea independenței.

Urișei armate a lui Darius I, pornită împotriva sciților, i s-au supus, tocmai din pricina covârșitoarei superiorități militare, toate triburile tracice din Pontul stîng. Singurii care au îndrăznit să se opună armatei persane, undeva pe teritoriul Dobrogei de astăzi, au fost geții, din care pricină pîrintele istoriei i-a socotit drept „cei mai viteji și mai dreپți dintre traci“ (IV, 93). În atare condiții victoria a fost de partea perșilor, dar supunerea geților n-a durat mai mult de cîteva luni, adică pînă la retragerea lui Darius din ținuturile nord-pontice, încît importantă rămîne semnificația acțiunii temerare și pilduitoare a geților.

În afara relatării campaniei antiscitice a lui Darius, nu mai puțin demne de interes sînt informațiile existente la Herodot despre ținuturile de pe țărmul vestic al Mării Negre, dintre care ar fi de reținut: mai întii afirmația răspicată că geții erau traci, încă „cei mai viteji și cei mai dreپți dintre ei“, confirmată și de alți autori antici și, în al doilea rînd, dar nu ca importanță, constatarea că aceiași geți erau în parte deosebiți de ceilalți traci. Herodot își intrerupe firul povestirii pentru a face digresiunea privitoare la credința geților în nemurire și în Zamolxis pentru ca în alt loc să adauge: „Tracii au mai multe nume, după regiuni, dar obiceiurile sînt cam aceleași la toți, afară de geții trausi...“ (V, 3) și să-și întărească cele spuse cu cuvintele: „Despre obiceiurile pe care le au geții, care își spun nemuritori, am vorbit...“ (V, 4).

Este de domeniul evidenței că inițial numele de geți aparținea unui trib și că ulterior, prin extensiune, a desemnat, mai ales în scrierile autorilor greci, pe tracii septentrionali. De cînd se poate vorbi însă despre separarea marelui masă a tracilor în grupul de sud (de fapt de la sud de Haemus) și grupul de nord, cunoscut în istorie cu numele de geți, mai tîrziu și de daci, care a trăit între Munții Balcani și Carpații Păduroși, și în ce puteau consta deosebirea dintre ele?

Din punct de vedere lingvistic se poate vorbi despre o limbă tracică sau traco-geto-dacică unitară, cu mici deosebiri dialectale, de altminteri firești pentru o populație ce trăia pe un teritoriu atît de vast.

De altă parte, cercetarea arheologică a ajuns la constatarea apariției și dăinuirii unei unități culturale pe durata Hallstatt-ului mijlociu, aproximativ între 775/750 și 625/600 î.e.n., cunoscută cu numele de *cultura Basarabi*. Avem de-a face de fapt nu cu o nouă cultură, ci cu generalizarea unei anumite mode de împodobire a ceramicii în întreg spațiul carpato-dunăreano-pontic, inclusiv zone din Iugoslavia, Bulgaria și R. S. S. Moldovenească, iar cultura Basarabi este considerată ca aparținînd acelei etape din procesul amplu de realizare a unității lumii nord-tracice care poate justifica folosirea termenului de cultură geto-dacică timpurie.

În veacurile următoare, VI și V î.e.n., această unitate culturală se destramă în sensul apariției unor grupuri zonale, adică acelea hallstattiene târzii pentru care derivarea din cultura Basarabi este în afara oricărei îndoieli. Pentru a ne referi numai la zona avută în vedere de Herodot este suficient să amintim constatarea potrivit căreia materialele arheologice de la Babadag (nivelul III), Enisala, Beidaud, Sarinasuf, Histria-sat (necropola tumulară), Tariverde, Cernavodă, Piatra Frecăței, Rasova, Mahmudia, toate în Dobrogea, și cele din Bulgaria, de la Dobrina, Ravna, Braničevo demonstrează existența unei unități culturale în teritoriile de pe ambele maluri ale Dunării care, la rîndul ei, face parte din aria complexului Birsești — Ferigele de etnicitate getică. Tot în acest context este de subliniat că facies-urile locale, perfect explicabile, nu semnifică neapărat etnic diferit.

Tot descoperirile arheologice demonstrează fără putință de tăgadă nu numai intensitatea locuirii, ci și existența unei stratificări sociale care, la rîndul ei, a determinat închegarea formațiunilor politice din zona dunăreană de felul celei ce i s-a împotrivit lui Darius. Unele dintre acestea aveau să se lărgească în dauna altora și implicit, să dea extensiune numirilor lor tribale inițiale. Este semnificativă în acest sens menționarea trizilor și crobizilor și de Hellanicos din Mitilene tot ca adoratori ai lui Zamolxis și incredințați de nemurirea lor pentru ca în continuare, la autorii ulteriori, să fie amintiți în aceleași ținuturi numai geții.

Revenind la Herodot este de subliniat că deosebirile menționate de el între geți și ceilalți traci se referă numai la credințele și la practicile religioase. Pentru a se ajunge însă la diferențieri într-un domeniu atât de conservator cum este religia a fost necesară scurgerea unei perioade de timp considerabile, încît trebuie admisă conturarea grupului nord-tracic, getic înainte de mențiunea lui Herodot. Această individualizare să-și aibă expresia pe plan material încă în faza mijlocie a primei vârste a fierului prin cultura Basarabi? Răspunsul foarte probabil pare să fie afirmativ. Cu alte cuvinte, se poate vorbi despre geți ca un popor cu trăsături distincte în marea masă a tracilor cu unul-două secole înainte de menționarea lor de către părintele istoriei, despre acei geți care nu numai că se credeau nemuritori, dar au și devenit ca atare prin realizările de excepție ale civilizației create de ei în teritoriile carpato-danubiano-pontice și prin faptele lor de atunci și ulterior.

În multimilenara istorie a patriei, ilustrată prin atîtea și atîtea momente de înălțătoare glorie, Mircea cel Mare (cum i-au spus, încă în timpul vieții, contemporanii) sau Mircea cel Bătrîn, cum avea să-l numească adesea urmașii, este una din cele mai luminoase personalități ale istoriei românești — personalitate ce a făcut din organizarea țării și din apărarea independenței ei țintă întregii vieți și întregii domnii. Numele său, ca mai târziu cele ale lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, a căpătat în decursul timpului, valoare de simbol al rezistenței românești împotriva cotozirii străine.

În septembrie 1986 s-au împlinit șase veacuri de la începutul domniei lui Mircea cel Mare, o glorioasă și îndelungată domnie consacrată afirmării idealurilor de libertate și independență la români. Domnia lui Mircea cel Mare (1386—1418) a reprezentat o treaptă esențială și necesară în dezvoltarea istorică a poporului român, o epocă de adînci pre-

faceri și remarcabile înfăptuiri, care au asigurat țării românești de la sud de Carpați o temelie trainică pentru întreaga sa existență.

Mircea cel Mare, după aprecierea istoriografiei române, a fost „un adunător al pământului românesc și apoi în cele dinăuntru un mare gospodar al treburilor economice“. În momentul cînd a luat în mîini sceptrul domniei, armatele otomane se aflau în plină expansiune pentru cucerirea teritoriilor din sud-estul Europei, armatele cruciaților suferind cîteva înfrîngerii ce puneau în primejdie pacea și însuși ființa popoarelor din această parte a Europei.

Intuind aceasta, strălucitul Mircea a acționat cu iscusință, pricepere și hotărîre pentru consolidarea statului său, menit să joace un rol tot mai important în raporturile internaționale.

Recunoașterea meritelor lui Mircea este ilustrată, printre alții, de chiar cronicarul otoman Kemal-pașa zade, care, scriind după mai bine de un secol și formulînd lapidar judecata istoriografiei adversarilor celor mai puternici ai domnului român, l-a numit „regele regilor din țările creștine de pe vremea sa“¹. Tot atunci (sec. XVI), în plină renaștere a Europei apusene, întîiul mare „turcolog“ oriental, umanistul german Leunclavius (Löwenklau), traducătorul în limba latină al analelor osmane și autorul celei dintîi istorii a statului otoman, care-și păstrează valoarea și autoritatea pînă în zilele noastre, îl aprecia pe Mircea cel Mare drept „principe între creștini cel mai viteaz și mai ager“².

Aceste aprecieri și recunoașteri, din perspectiva istoriei ce se scriese de la prezenta și acțiunea domnului român pe scena politică și militară a Europei vremii sale, recunoașteri provenind de la un cronicar al dușmanilor săi, de la un mare învățat apusean, nu fac decît să dea o expresie sintetică de mare pregnantă conștiinței pe care au avut-o contemporanii față de domnul român.

Încă din a doua jumătate a secolului al XIV-lea țările balcanice au înțeles că numai în unitate pot stăvili ofensiva forțelor otomane. În această luptă unită Țara Românească, prin ostile sale, a intervenit în 1369—1371 și îndeosebi în anii 1388—1390 și 1394—1397.

Participarea Țării Românești la lupta antiotomană avea la bază consolidarea economică a statului, prin dezvoltarea mineritului, sporirea cantității produselor agricole, a viticulturii, pomiculturii, creșterea viteilor, extinderea relațiilor comerciale, toate acestea determinînd o înflorire a activității economico-sociale.

Una din preocupările constante ale domnitorului a vizat consolidarea autorității domnești — acțiune în care a reușit să impună puterea de stat și recunoașterea dreptului domnului de a coordona activitatea boierilor în cadrul marilor proprietăți, organizînd tot atunci dregătorii de la curte, precum și drepturile feudale ale domniei, proprietarii fiind în reală subordonare față de domn, ceea ce îi determina să fie mai strîns legați de acesta.

*

¹ Mustafa Ali Mehmed, *Istoria turcilor*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, p. 126.

² Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, p. 91.

De 165 de ani încoace, data de 23 ianuarie are în istoria noastră multimilenară un sens major. Ea marchează un eveniment cu profundă rezonanță în conștiința tuturor românilor: începutul revoluției din 1821 conduse de Tudor Vladimirescu.

Acum 165 de ani, în ziua de 23 ianuarie, pe Cimpia de la Padeș, locul în care Tudor și-a pregătit tabăra pentru a porni la luptă împotriva nedreptăților și împilărilor, viteazul comandant de panduri a citit în fața maselor populare o Proclamație al cărei conținut exprima, în esența lui, obiectivele revoluției din 1821. În mijlocul mulțimii adunate pe Cimpia Padeșului, sub faldurile steagului revoluției, cu ciucuri masivi alcătuiți din fire colorate în roșu, galben și albastru, adresându-se „norodului” Proclamația lui Tudor declara: „Nici o pravilă nu oprește pre om de a întimpina răul cu rău! Șarpele, cînd îți iasă înainte, dai cu ciomagul de-l lovești ca să-ți aperi viața”.

Evenimentul istoric de la Padeș a marcat începutul revoluției din 1821 conduse de Tudor Vladimirescu. Ea a fost încununarea unui șir lung de lupte duse de poporul român în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale celui următor împotriva opresiunii interne, ca și a celei externe, îmbrăcînd un dublu caracter: social și național. Exponent al năzuințelor de veacuri ale poporului român, cu un pătrunzător simț politic și istoric, ce avea la bază o vastă experiență — diplomatică și militară —, Tudor Vladimirescu și-a bazat acțiunea pe masle țărănești și orășenești, organizînd o armată puternică — Adunarea norodului — al cărei nucleu principal îl reprezentau pandurii.

Conducătorul revoluției a urmărit strîngerea permanentă a legăturilor dintre românii de pe cele două maluri ale Milcovului, chemînd la unire, „într-un gînd și un glas”, pe toți muntenii și moldovenii, care sînt, după cum el însuși se exprima, „de un neam și o lege”. De altfel, revoluția condusă de Tudor Vladimirescu, a prilejuit ample manifestări ale sentimentului național și în rîndul populației române din Transilvania care-l aștepta cu încredere pe „crăiuțul Todoraș” să facă dreptate.

Deși înfrîntă, revoluția de la 1821 a înscris o pagină eroică în istoria luptei poporului român pentru libertate și progres. Ea marchează — după cum se arată în Programul Partidului Comunist Român — „începutul istoriei moderne a României, un moment de cotitură în lupta pentru libertate și dreptate socială, pentru scuturarea jugului dominației străine și afirmarea drepturilor naționale ale poporului român”. Pe lîngă faptul că a formulat revendicările și condițiile necesare progresului economic, social, politic, cultural și militar, așa după cum afirma Nicolae Bălcescu, revoluția din 1821 și-a propus „a realiza întrutot dorințele și trebuințele poporului, surpînd ciocoismul și fanariotismul și înălțînd românismul la putere”.

Revoluția din 1821 a zdruncinat puternic vechea orînduire feudală perimată, vestind transformările revoluționare viitoare. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu: „ceea ce a început Tudor au continuat revoluționarii democrați de la 1848, a dus mai departe, într-o formă superioară, Partidul Comunist — continuatorul celor mai bune tradiții de luptă ale poporului nostru”.

Aniversarea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, prin aşezarea organizaţiei revoluţionare din ţara noastră pe bazele ideologiei comuniste şi la nivelul statului naţional unitar român făurit în 1918, la Congresul întregii mişcări muncitoreşti din mai 1921 — moment de excepţională însemnătate în istoria poporului român — constituie încă un prilej pentru a sublinia că făurirea şi afirmarea Partidului Comunist în viaţa social-politică a României reîntregite a fost un rezultat obiectiv şi o cerinţă logică a istoriei noastre naţionale.

În lupta sa multiseculară pentru apărarea fiinţei etnice şi statale, a gleei strămoşeşti, pentru libertate socială, unitate şi independenţă, pentru asigurarea dezvoltării sale nestingherite, poporul român a parcurs un drum lung şi glorios, de-a lungul căruia s-a confruntat nu o dată cu numeroase obstacole şi în primul rînd cu politica reacţionară, de forţă şi dictat, a marilor imperii şi regate vecine. În acest cadru istoric, forţe sociale dintre cele mai înaintate, ca şi personalităţi de seamă, situate în fruntea maselor populare, a întregului nostru popor, de-a lungul mileniilor, şi-au adus contribuţii hotărîtoare la realizarea acestor deziderate fundamentale.

De la începuturile afirmării clasei noastre muncitoare pe arena vieţii social-politice a ţării, partidul său revoluţionar, descifrînd în lumina ideilor socialismul ştiinţific rolul şi misiunea istorică a proletariatului, şi-a elaborat un program practic, corespunzător fiecărei etape istorice, pe măsura maturizării şi întăririi sale organizatorice, conform sarcinilor deosebite ale fiecărei etape. Ţelurile de acţiune ale partidului revoluţionar au fost şi sînt marile ţeluri sociale şi naţionale ale întregului nostru popor.

În întreaga sa existenţă, partidul clasei muncitoare, prin însăşi soriginea, natura şi menirea lui, prin aplicarea creatoare a socialismului novator pe aceste meleaguri, avînd dintotdeauna un rol de prim plan, un rol înainte mergător în lupta pentru asigurarea progresului continuu al ţării, pentru profunde transformări revoluţionare şi construirea societăţii socialiste şi comuniste.

Acesta este suportul trainic pe baza căreia se poate aprecia drumul lung şi greu străbătut de partid, în fruntea clasei muncitoare, de la prima organizaţie politică din România, creată în secolul trecut, şi pînă la transformarea partidului în forţă socială conducătoare a societăţii socialiste de astăzi. Aşa cum subliniază tovarăşul Nicolae Ceauşescu, „Niciodată în România n-a existat un alt partid politic cu o istorie atît de bogată şi glorioasă care să fi luptat cu abnegaţie şi să fi realizat atîta pentru fericirea poporului român, pentru măreţia naţiunii noastre. Partidul nostru s-a născut odată cu proletariatul, destinul său este strîns legat de cel al clasei muncitoare, al întregului popor român”³.

Experienţa marilor bătălii cu conţinut social şi naţional desfăşurat în toate ţările din Europa şi în alte continente la sfîrşitul primei conflagraţii mondiale şi în primii ani postbelici a demonstrat clasei muncitoare necesitatea reorganizării partidelor muncitoreşti, astfel încît să-şi poată asuma răspunderea conducerii luptei revoluţionare în vederea îndepli-

³ Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste*, vol. I, Editura politică, Bucureşti, 19, p. 414.

nirii misiunii lor istorice. În toate partidele socialiste s-a produs o amplă efervescență politico-ideologică, concretizată prin afirmarea spiritului nou, revoluționar, care a dus la făurirea de partide comuniste. Acest proces nu s-a desfășurat uniform: el prezintă o suită de particularități generate de condițiile concrete în care se dezvoltă mișcarea muncitorească în fiecare țară, de tradițiile ei de luptă. În România — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu —, „putem spune, cu deplin temei, că adevăratele începuturi ale Partidului Comunist Român — care continuă cele mai înalte tradiții de luptă ale poporului și își are rădăcinile împlintate adânc în mișcarea muncitorească, socialistă din a doua jumătate a secolului trecut — coincid cu începutul activității partidului muncitoresc călăuzit de teoria revoluționară marxistă”⁴ — creat în anul 1893. Perioada scursă de atunci, de la făurirea partidului muncitorimii române și pînă la Marele Congres al partidului din mai 1921, reprezintă o continuitate mereu ascendentă în afirmarea mișcării noastre muncitorești pe arena vieții social-politice a țării, a adaptării programului și liniei sale politice la realitățile concrete din fiecare etapă de dezvoltare a societății românești.

Congresul din mai 1921 se înscrie la loc de frunte în cadrul mișcării noastre muncitorești, azi, cu o vechime mai mult decît centenară. El a intrat în istorie ca Marele Congres de unificare a tuturor organizațiilor socialiste la scara României reîntregite, de orientare deplină a partidului pe temeiul programului și acțiunii comuniste.

Continuînd lupta de veacuri pentru eliberarea socială și națională, cele mai bune tradiții ale mișcării muncitorești și socialiste, Partidul Comunist Român s-a manifestat ca exponent fidel al intereselor claselor muncitoare, ale întregului popor.

Dacă pînă în mai 1921 partidul clasei muncitoare își pusese ca sarcină răspîndirea idealurilor revoluționare, organizarea muncitorimii și pregătirea ei pentru lupta cea mare, perioadă obiectiv necesară pentru desfășurarea acestor procese, după această dată Partidul Comunist Român avea să lupte cu tenacitate și fără răgaz pentru îndeplinirea misiunii istorice a proletariatului român, aceea a răsturnării de la putere a regimului politic burghez și împlinirii aspirațiilor vitale ale națiunii noastre: construirea unei societăți noi pe pămîntul României, a patriei române demne, prospere, libere și independente.

COLEGIUL DE REDACȚIE

⁴ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multi-lateral dezvoltate*, vol. VIII, Editura politică, București, 1973, p. 263.